

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії

Пректора

О.Р. Копієвська

ПРОГРАМА

вступного випробування

(фахового іспиту)

зі спеціальності 034 Культурологія

(освітньо-професійна програма «Культурологія»)

для здобувачів освітнього ступеня «Магістр»

на основі освітнього рівня «Бакалавр»

(освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст»)

Ухвалено рішенням приймальної комісії

від 12 травня 2022 р.

Протокол № 3

Перший проректор
з науково-педагогічної роботи

Л. М. Степаненко

Директор Інституту практичної
культурології та арт-менеджменту

С. І. Дичковський

Відповідальний секретар приймальної комісії

Ю. В. Кратко

Програма вступного випробування зі спеціальності 034 Культурологія за освітньо-професійною програмою "Культурологія" для здобувачів освітнього ступеня магістр на основі освітнього ступеня бакалавр, освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст /укл.: П. Е. Герчанівська, О. В. Овчарук Київ : НАКККіМ, 2022. 13 с.

Програма призначена для абітурієнтів, які вступають до Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв для здобуття освітнього ступеня магістр зі спеціальності 034 «Культурологія».

Програма містить пояснювальну записку, програму навчальних дисциплін, приклади тестових завдань, критерії оцінювання знань абітурієнтів, список рекомендованих джерел.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вступне випробування на освітній ступінь магістр за спеціальністю 034 «Культурологія».

Зміст тестових завдань включає питання з таких дисциплін:

«Актуальні проблеми сучасної культурології», «Фундаментальні проблеми культурології», «Історія культури України», «Історія світової культури».

Абітурієнт повинен володіти знаннями з теоретичної культурології – знати національні методологічні школи дослідження феноменів культури; основні теоретико-методологічні підходи, їх представників, ключові роботи; історію світової та української культури; актуальні аспекти культурної політики України.

Абітурієнтові пропонують **100 тестових завдань**, кожне з яких має кілька варіантів, лише один правильний.

Оцінювання здійснюється за **200-бальною шкалою**. Кожна правильна відповідь оцінюється у **2 бали**.

Тривалість вступного випробування (тестування) – **2 години**.

Програма містить приклади тестових завдань і список рекомендованих джерел, з якими абітурієнт може ознайомитись в бібліотеках, зокрема у науковій бібліотеці НАКККиМ (<https://nakkkim.edu.ua/science/biblioteka>)

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Фундаментальні проблеми культурології

Латентний етап виокремлення культурологічного поля дослідження. Культура як об'єкт дослідження в роботах німецьких філософських класиків (Кант І. «Що таке Просвітництво», «Антропологія з прагматичної точки зору», Фіхте Г. В. «Про людську гідність»).

Духовний профіль епохи Нового часу. Сепарація дослідницьких полів природничих та гуманітарних наук. Світська історична свідомість, космополітична самоідентичність людського роду (Гердер І. Г. «Ідеї до історії філософії людства»). Нова господарча культура (Е. Дюркгейм «Про розподіл суспільної праці»). Феномен капіталізму та його зв'язок з протестантський духовним етосом (М. Вебер «Протестантська етика та дух капіталізму»). Освоєння Нового світу європейцями. Фінансова культура та іудейський господарчий етос. Промислове виробництво та ситуація потрійного відчуження робітника за Карлом Марксом. Антропологія праці та діяльності в марксизмі.

Позитивістсько-еволюційний підхід до потрактування феномену культури: Г. Спенсер, О. Конт, Ю. Н. Харарі.

Цивілізаційний підхід до потрактування понять культури та цивілізації (А. Шпенглер, М. Данилевський, А. Тойнбі). Роль техніки, технічного оснащення та енергоресурсів у модернізації національних спільнот (Л. Вайт). Панєвропейськість у компаративних дослідженнях етнічних культур.

Семіотичний підхід у культурології. Теоретико-методологічні аспекти Московсько-Тартуської та французької семіотичної шкіл. Поняття та структура комунікативного акту. Синтаксис, семантика та прагматика знакових систем. Проблема тексту та текстуальності культури.

Структуралістська інтерпретація культури як мовної картини світу. Взаємозв'язок класичного структуралізму та польових культурно-антропологічних досліджень. Клод Леві-Строс, Б. Малиновський, К. Гірц, М. Мід, Р. Бенедикт про культурні універсалії та складну семантику світогляду тубільних племен.

Постструктуралізм про поняття мови як семантичної гри. Мовлення й письмо як інструменти формування суспільно-політичного дискурсу. Мовлення як інструмент мікрофізики влади (Р. Барт та М. Фуко).

Постмодерн як стан культури за Ж. Ф. Ліотаром. Об'єктивність наукового дискурсу, солідарність академічних спільнот та структура

наукових революцій (Ж. Ф. Ліотар, Т. Кун).

Ігровий підхід до потрактування культури. Гра як смислова надмірність та позапрагматичний аспект людського життя, за Й. Гейзінгою. Судочинство як процесуальна гра. Війна як гра з високими ставками. Дидактичний аспект ігрової поведінки дітей. О. Фінк про екзистенціали людського життя. Гра як один з екзистенціалів людського життя (поряд з працею, любов'ю, владою та смертю). Феномени гри, гейміфікації, граїзації, грумінгу. Ігрові прояви сучасного мистецтва.

Актуальні проблеми сучасної культурології

Сучасна культура як наслідок методологічних поворотів: «лінгвістичний», «антропологічного», «візуального», «діалогічного».

Лінгвістичний поворот: перехід від класичної філософії, що зводила суб'єкта до носія свідомості, до філософії неklasичної, де суб'єктом виступає смисл, комунікативний акт та ситуація розуміння. Концепції «мовної гри» Людвіга Вітгенштайна, «мови як дому буття» М. Гайдеггера.

Лінгвістична філософія та культурна лінгвістика про поняття «мовної картини світу». Контекстуальне багатство понять та термінів. Мовленнєва динаміка наукової концептосфери. Мовна Я-концепція особистості. Мова та проблема культурної самоідентифікації. «Товарні мови» імперіалізму та колоніальної системи світу. Глобальні мови постколоніальної світ-системи. Англіканізація національних мов, експеримент-есперанто та мовна політика як частина національної культурної політики.

Антропологічний поворот: повернення до розуміння людини як самоцінної та самодостатньої на відміну від «відчуженого» й знедуховленого пролетаря К. Маркса. Позитивістська рецепція природи людини А. Геленом. Макс Шеллер про мовлення як інструмент розширення людини у світ.

Психоаналітична концепція людини як носія «свідомісних структур». Класичний психоаналіз З. Фрейда. Структура свідомості: свідоме, передсвідоме, позасвідоме. Лібідо та агресія як джерела життєвої енергії. Етапи психо-еротичного розвитку людини. Аналітична психологія Карла Густава Юнга. Поняття колективного позасвідомого та культурних архетипів. С. Шпільрейн про лібідо та мортідо. Танатологічний мотив у психоаналізі. Сучасний феміністичний психоаналіз. Біографічний метод та психоаналітичне портретування митця.

Людина як істота етична: поняття ресентименту у Ф. Ніцше та М. Шеллера. Аксіологічна рецепція людини – від Г. Ріккєрта до Р. Інглехарта.

Цінності виживання та цінності самовираження. Ханна Арендт про свободу як продуктивну комунікацію. Розрізнення понять «праця», «робота», «дія». Проблема тоталітаризму та політичної свободи. П. Рікер про владу як компетентність промовляти й слабкість насильства. О. Розеншток-Хюссі про комунікативну творчість та культурну пам'ять. Поняття культурної, комунікативної та соціальної пам'яті в Яна Ассмана та Моріса Хальбвакса. Поняття травматичної пам'яті, пригадування, історичної наратології. Мемуаристика, літературне пригадування як актуальні літературні жанри (С. Алексієвич, О. Еткінд).

Діалогічний поворот: класична діалогічна філософія М. Бубера та М. Бахтіна. Етична рецепція діалогу як прийняття ближнього у Е. Левінаса. Діалог як інструмент породження істини. Діалогічна гносеологія М. Раца. Поняття терпимості, толерантності, культурного екстремізму. Типи діалогічних суб'єктностей за шкалою комунікативного зближення / дистанціювання учасників діалогу. Діалогічна педагогіка: школа діалогу культур В. Біблера. А. Ахутін про діалогічний наратив Європейської культури як її виключну типологічну рису. Діалог у контексті сучасного унітаризму та культурної глокальності.

Візуальний поворот: технічний прогрес вплинув на виражальні засоби сучасного мистецтва. Візуальна оповідь є рівнозначною до текстуального чи аудіального супроводу твору. Іконічність з точки зору вражальності, пізнавальності, сугестивності. М. Маклюен, Н. Луман про феномен медіа. Екранна культура. М. Кастельс про інтернет та космополітичну культуру «глобальної павутини». Візуальна культура й трансформація класичних мистецьких жанрів (відео-арт, відео-інсталяції, медіа-арт, перформанс). Сучасні молодіжні субкультури та роль екранної комунікації в їх координації. Глем- та гік-культури як супер-субкультури.

Історія світової культури

Основні значення поняття «культура». Культура як результат діяльності людини. Структура і та історичні типи культури. Проблема розуміння та вивчення феномену людської свідомості. Основні стадії антропосоціогенезу. Сутність діяльнісної теорії культури.

Зміст і взаємозв'язок понять «образ» і «символ». Зміст поняття «антропоморфізм». Визначення міфу та його значення. Найдавніші пам'ятки первісного мистецтва та архітектури. Магія та її роль у житті первісної людини. Поняття «табу» та походження моралі. Основні характеристики

духовної і матеріальної культури періоду «кам'яного віку». Основні поняття сфери суспільного виробництва первісної спільноти. Первісне мистецтво: визначні пам'ятки первісного мистецтва. Символіка і техніка творів первісного мистецтва.

Періодизація та характеристика історичних етапів народів Месопотамії. Загальна характеристика релігійно-міфологічних уявлень народів давньої Месопотамії. Соціально – правова система давнього Шумеру та Вавилону. Кодекс Хаммурапі. Архітектура і скульптура Давнього Вавилону. Епос про Гільгамеша – видатна пам'ятка давньомесопотамської культури. Космогонічна концепція давнього Вавилону. Символіка боротьби Тіамат і Мардука. Наукові здобутки Месопотамської культури. Поява найдавнішої писемності. Причини і механізм (на прикладі Месопотамської культури). Пантеон давньої Месопотамії. Наукові здобутки давнього Вавилону.

Загальна характеристика релігійно-міфологічних уявлень народів Давнього Єгипту. Принципи та сучасна періодизація історії давнього Єгипту. Культурні явища періоду Раннього царства в Давньому Єгипті. Культурні явища періоду Нового царства в Давньому Єгипті. Характерні риси давньоєгипетського мистецтва. Соціально-етична сутність принципу «маат». Космогонічна концепція давніх єгиптян. Уявлення давніх єгиптян про духовну структуру людини («Книга мертвих»). Відмінність підходів у побудові астрономічних знань у Давньому Єгипті та Давньому Вавилоні. Концепція часу в уявленнях давніх єгиптян.

Протоіндійська культура. Мохенджо-Даро. Хараппа. Структура та зміст Вед. Соціальна структура Давньої Індії та сучасні соціальні стани в Індії. Індуїзм як міфорелігійний світогляд. Пантеон індуїзму. Система релігійно-філософських понять Упанішад. Історія життя та основні ідеї вчення принца Гаутами. Рамаєна, Махабхарата – пам'ятки давньоіндійської культури.

Процеси етногенезу на території Давньої Греції. Особливості та значення давньогрецької демократії. Міфологічне світобачення, його зв'язок з реальним життям античних греків. Видатні законодавці Давньої Греції. Космогонічні уявлення давніх греків. Загальна характеристика крито-мікенської культури. Сюжет та культурне значення «Іліади» та «Одисеї». Боги і герої давньогрецької міфології. Характеристика гомерівського (ранньоархаїчного) періоду давньо-грецької культури. Давньогрецька філософія класичного періоду. Давньогрецька культура періоду класики. Давньогрецька скульптура. Походи О. Македонського та їхнє значення для

історії античного світу. Давньогрецька архітектура. Риси грецької культури періоду еллінізму.

Виникнення Риму та періодизація римської історії. Принципи соціально-політичної організації Риму. Соціальний устрій та політико-правова система Риму. Царський період римської історії. Основні риси республіканського періоду Давнього Риму. Проаналізувати імперський період римської імперії Характеристика архітектурних пам'яток Риму. Характеристика мистецтва Риму. Характеристика літератури Риму. Розкол Римської імперії, поява християнської релігії. Сутність християнства.

Поняття феодалізму. Сутність васальних відносин. Періодизація та принципи організації середньовічного суспільства. Основні принципи та елементи культури лицарства в Середньовіччі. Ордени Середньовіччя. Розвиток науки та освіти у період Середньовіччя. Мистецтво доби Середньовіччя. Література доби Середньовіччя. Духовні пошуки людини Середньовіччя.

Періодизація Відродження та його сутнісні риси. Значення доби Відродження для європейської історії. Література доби Відродження. Характеристика авторів та творчості. Життя та ідеї гуманістів Ренесансу, основні риси гуманістичного способу мислення. Характеристика творчості видатних представників Раннього Відродження в Італії. Новаторський внесок у мистецтво живопису італійських, німецьких, голландських митців 15-16 століть. Відкриття особистості у творчості да Вінчі та Мікеланджело: порівняльна характеристика. Характеристика мистецької течії маньєризму.

Історія культури України

Етимологія терміну «культура», його багатозначність та поліфункціональність. Сучасні наукові визначення культури. Функції культури. Поняття світової, національної, народної культури. Проблема праісторії та витоків української культури. Найдавніші археологічні культури. Трипільська культура. Скіфсько-античні взаємовпливи. Культура античних міст-держав Північного Причорномор'я. Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства у контексті європейської середньовічної культури. Візантійські впливи в культурі Київської Русі. Історичні передумови формування давньоруської культури. Етимологія назв «Україна», «Русь». Міста як культурні та політичні центри. Християнство і культура. Своєрідність українського християнства. Церкви та монастирі-духовні та культурні центри. Писемність та освіта.

Ренесанс в європейській культурі. Загальна характеристика, ідейні та естетичні засади. Гуманістичний характер ренесансної культури. Своєрідність формування українського Ренесансу. Культура українського бароко. Самобутність українського бароко. Феномен козацької держави. Бароко в художній культурі. Становлення української літературної мови. Архітектура та образотворче мистецтво. Романтизм та українське національне відродження. Характерні риси українського романтизму. Українська культура 20-30 рр. XX століття. «Розстріляне відродження». Літературний авангард. Символізм, футуризм, неокласика. Розвиток української освіти і науки у період війни. Культурний розвиток України повоєнної доби. Політика денаціоналізації та русифікації. Шістдесятництво. Дисидентський та інформаційного рух. Зміна культурної парадигми в умовах формування незалежної Української держави. Культура і сучасні процеси українського державотворення. Феномен мультикультурності українського суспільства та проблема національної ідентичності. Постмодернізм як явище культури інформаційного суспільства другої половини XX – початку XXI століть.

ПРИКЛАДИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

1. Розкрийте поняття «значуща відсутність» як категорію постмодерну:

- а) ніщо
- б) зяяння
- в) симулякр
- г) символ

2. Яку нову модель культури пропонує сучасна класифікація Б. Гройса:

- а) культура виробництва
- б) культура пам'яті
- в) культура забуття

3. Хто із представників цивілізаційного підходу розглядав феномен цивілізації негативно:

- а) А. Тойнбі
- б) М. Данилевський
- в) О. Шпенглер

4. Культура, відповідно до ігрового підходу, трактується як:

- а) смислова надмірність;
- б) функціональне пристосування;
- в) генетична мутація

5. Трипільську культуру відкрив:

- а) В. Хвойка;
- б) М. Грушевський
- в) М. Максимович
- г) Б. Мозолевський

6. При якому монастирі чи соборі в XI-XII ст. була створена найвідоміша бібліотека:

- а) Десятинній церкві
- б) Софійському соборі
- в) Печерському монастирі

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

100 і менше балів - оцінка «незадовільно»: абітурієнт не володіє базовими знаннями з визначених програмою дисциплін.

100–134 балів - оцінка «задовільно»: абітурієнт володіє базовими знаннями з визначених програмою дисциплін на початковому рівні.

135–176 балів - оцінка «добре»: абітурієнт володіє матеріалом з визначених програмою дисциплін, проте допускає незначні помилки.

177-200 балів - оцінка «відмінно»: абітурієнт володіє ґрунтовними знаннями з визначених програмою дисциплін.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балл Г. Категорія культури у визначенні орієнтирів освіти / Г. Балл // Діалог культур: Україна у світовому контексті: Філософія освіти. Вип.8. Львів, 2002. С. 122-131.
2. Беньямін В. Мистецтво в епоху його технічного репродукування В. Беньямін // Беньямін В. Вибране. Львів: 2002. 214 с.
3. Висоцький О. Ю. Історія української культури: навч. посіб. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2009. 130 с.
4. Габермас Ю. Філософський дискурс Модерну / Юрген Габермас ; [пер. з нім. В.М.Купліна]. Київ : Четверта хвиля, 2001. 424 с.
5. Дроздова О. В. Історія української культури: навч.-метод. пос. Полтава: ПУЕТ, 2011. 182 с.
6. Історія української культури: навч. посіб. /За ред. О. Ю. Павлової. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 343 с.
7. Кордон М. В. Українська та зарубіжна культура: підручник. Київ: ЦУЛ, 2007. 574 с.
8. Кордон М. В. Історія української культури: навч. посіб. Львів: «Магнолія 2006», 2011. 336.
9. Кривда Н. Ю. Українська діаспора: досвід культуротворення: монографія. Київ: Академія, 2008. 280 с.
10. Культурологія: українська та зарубіжна культура/ М. М. Закович, І. А. Зязюн, О. М. Семашко та ін.; За заг. ред. М. М. Заковича. Київ: Знання, 2007. 567 с.
11. Кэмпбелл Дж. Герой с тысячами лицами: миф. Архетип. бессознательное / Джозеф Кэмпбелл ; [пер. с англ.]. Київ: «Софія», Ltd., 1997. 336 с.
12. Лекції з історії світової та вітчизняної культури: навч. посіб. / За ред. А. Яртися, В. Мельника. Львів: Світ, 2005. 568 с.
13. Малахов В. М. Бубер и М. Бахтин: акценты философии диалога / В. М. Малахов // Малахов В. М. Уязвимость любви. Київ: Дух и Литера, 2005. С. 329 – 342.
14. Огієнко І. Українська культура. Київ: Наша культура і наука, 2002. 342 с.
15. Попович М. В. Нарис історії культури України. Київ: АртЕк, 1999. 728 с.
16. Рікер П. Сам як інший / Поль Рікер ; [пер. з франц. В Андрушка та О. Сирцової]. Київ: Дух і літера, 2002. 458 с.
17. Сабадаш Ю. Гуманізм як феномен італійської культури. Київ: ДАКККіМ, 2008. 361 с.
18. Шевнюк О. Л. Українська та зарубіжна культура: навч. посіб. Київ: Знання-Прес, 2003. 277 с.

- 19.Шейко В. М., Білоцерківський В.Я. Історія української культури: навч. посіб. Київ: Знання, 2010.271 с.
- 20.Шейко В. М., Тишевська Л.Г. Історія української культури: навч. посібник. Київ: Кондор, 2006. 264 с.

З рекомендованою літературою Ви можете ознайомитися в читальному залі наукової бібліотеки НАКККіМ
(<https://nakkim.edu.ua/science/biblioteka>)